

MONITOR ENERGIE-AGENDA 2018

Doel van deze Monitor

Voor u ligt de eerste monitor (2018) van de Energie Agenda. In de Energie Agenda staat dat het belangrijk is om de ontwikkelingen in energiegebruik, duurzame opwek en CO₂ uitstoot te monitoren. Dit maakt het namelijk mogelijk om een inschatting te maken van de effecten van de uitgevoerde projecten en acties, en waar nodig bij te sturen. Voor de verschillende thema's wonen, bedrijven, transport, opwek van energie en energiebesparing zijn daartoe indicatoren geformuleerd.

Ook is informatie verzameld over ontwikkelingen in het totale energiegebruik en het aandeel duurzame energie. Dit is onder meer gedaan aan de hand van cijfers van de landelijke bronnen, zoals de Klimaatmonitor, De Duurzame Mobiliteitsscore, Hier Opgewekt en de Gemeentelijke Duurzaamheidsindex en informatie van projecten in de gemeente. De cijfers zijn gecombineerd via gesprekken met bestuur en beleid, communicatie en de adviseur duurzaamheid OZHZ. Het Onderzoekcentrum Drechtsteden heeft de informatie en cijfers bij elkaar gezet in deze factsheet.

Algemene bevindingen

De Energie Agenda is de vertaling van de Energie Visie die door de Gemeenteraad in 2016 is vastgesteld. Die visie is tot stand

gekomen met draagvlak vanuit maatschappelijke partners en stakeholders, zoals onderwijsinstellingen, bedrijven, inwoners. De gemeente organiseerde een brede bijeenkomst, die stimulerend was voor allen,

het zorgde voor veel enthousiasme. Dat enthousiasme wil de gemeente behouden en nog verder versterken, bijvoorbeeld door in de toekomst weer zo'n bijeenkomst te organiseren.

Het is goed dat er in Zwijndrecht een lokale Energie Agenda is. Er is in de afgelopen anderhalf jaar al veel in beweging gebracht. En dat wordt nog versneld door het landelijk Energie Akkoord en de regionale aanpak van de energietransitie.

Het is voor komende jaren wel de opgave om de Zwijndrechtse Energie Agenda te verbinden met de regionale aanpak van de energietransitie.

Dat betekent afstemming op de regionale planning en afspraken over taakverdeling. De gemeente vindt het belangrijk om lokaal daarin de regie te houden. De Gemeenteraad heeft in 2017 akkoord gegeven op de Energie Agenda en daarmee is er budget voor de uitvoering van de agenda.

Er zijn in het afgelopen anderhalf jaar meerdere resultaten behaald. Zie bijvoorbeeld de Palt-afspraken met de drie corporaties, die getuigen van een verdergaande ambitie op het gebied van de energietransitie. Ook de bouw van Natuur Educatie Centrum de Hooge Nesse heeft een voorbeeldfunctie. Verder bespaarden inwoners, ondernemers en gemeente energie door diverse maatregelen. Op het gebied van duurzame energie zijn de eerste stappen gezet, maar hier ligt nog veel potentie.

In de loop van 2019 zal nog op diverse momenten communicatie over de Energie Agenda zoals naar de leden van de Gemeenteraad plaatsvinden. Met name over de Transitievisie Warmte 1.0, de potentie van zon op daken en deze monitor van de Energie Agenda.

De monitor volgt de vijf doelen uit de Energie Agenda:

- Energiebewust wonen
- Toekomstbestendige bedrijven
- Innovatie en nieuwe energie
- Transport en mobiliteit
- Gemeente Zwijndrecht bespaart

Per doelstelling wordt eerst een beschrijving ervan gegeven. Daarna volgen steeds de resultaten en indicatoren.

Doelstelling Energiebewust wonen

De gemeente Zwijndrecht werkt samen met de Drechtstedengemeenten aan de warmtetransitie. Zwijndrecht heeft een grote opgave om de huidige woningvoorraad klaar te stomen voor de toekomst. De gemeente maakt hierover afspraken met woningcorporaties en projectontwikkelaars.

Ook particuliere woningeigenaren hebben hierin een verantwoordelijkheid. Samen met partners wil de gemeente woningeigenaren ondersteunen bij deze opgave. Waar mogelijk stelt de gemeente eisen aan de energiezuinigheid van nieuwbouw, nieuwbouw wordt gerealiseerd zonder aardgas aansluiting.

Uitfasering gas

De beschreven maatregelen in de visie

- De gemeente onderzoekt samen met de Drechtsteden gemeenten, Stedin, bewoners en andere stakeholders per wijk of buurt welke alternatieven voor aardgas kunnen worden toegepast.
- Gekoppeld aan dit onderzoek wordt een plan van aanpak opgesteld over benodigde aanpassingen aan woningen in relatie tot uitfasering van het aardgas.
- De gemeente zoekt samenwerking met diverse stakeholders om in te kunnen spelen

op kansen voor uitfasering aardgas en aardgasvrije nieuwbouw.

- De gemeente start met communiceren over de uitfasering van gas. In deze communicatie komt duidelijk naar voren wat we al weten maar laat ook zien welke vragen we in de toekomst met elkaar moeten beantwoorden.

Wat zijn de resultaten?

In 2018 is het convenant tussen HVC, corporaties en gemeente om samen te werken aan de ontwikkeling van het warmtenet getekend. Zwijndrecht anticipeert op het komend warmtenet. Zo wordt de Koningshof warmtenet-proof gemaakt door decentrale warmte-opwekking en dat geldt ook voor de renovatie van P.J. Oudplein. Hieruit blijkt commitment van de partijen om het warmtenet te gaan ontwikkelen.

Samen met de woningcorporaties en HVC bekijkt de gemeente de mogelijkheden voor een warmtenet in Zwijndrecht. De komst van een warmtenet betekent dat er voor een deel van de woningen een alternatief komt voor aardgas. De verkenning is onderdeel van de regionale Transitievisie Warmte 1.0, welke zal worden aangeboden aan de Gemeenteraad.

Net als de rest van Nederland wil Zwijndrecht af van het aardgas. We gaan over op schonere, duurzamere warmtebronnen om bijvoorbeeld te koken en de huizen en bedrijven te verwarmen. De gemeente heeft samen met de andere gemeenten in de Drechtsteden, de woningcorporaties, netbeheerder Stedin en warmtebedrijf HVC een startdocument gemaakt: de Transitievisie Warmte 1.0.

Deze visie is het begin van onderzoek wat per wijk de beste alternatieven voor aardgas zijn. Het vormt de basis voor de gesprekken die de Drechtsteden gaan voeren met de bewoners over de verduurzaming van hun wijk. De Transitievisie Warmte 1.0 laat bijvoorbeeld al wel zien dat voor veel wijken in de Drechtsteden een aansluiting op een warmtenet op dit moment de meest kansrijke en goedkope oplossing is. Waar een warmtenet niet mogelijk is, is een elektrische warmtepomp een alternatief. Er zijn ook allerlei ontwikkelingen op het gebied van 'groen gas' en waterstof. Dit zijn in een beperkt aantal gebieden ook goede alternatieven.

Nadat alle gemeenteraden in de Drechtsteden het document hebben vastgesteld, start de volgende stap in het onderzoek. Doel is dat uiterlijk 2021 duidelijk is wat het beste alternatief is voor aardgas in de Drechtsteden, uw wijk en uw straat. De Transitievisie Warmte 1.0 vindt u op de website van de Drechtsteden.

Verduurzaming sociale huurwoningen

De beschreven maatregelen in de visie

- In de prestatieafspraken zetten de gemeente en woningcorporaties in op een groen label in 2025 (gemiddeld B en minimaal label C) en energie-neutrale nieuwbouw.
- De gemeente en woningcorporaties verkennen de mogelijkheden om alternatieven voor aardgas toe te passen voor het verwarmen van corporatiebezit.

Wat zijn de resultaten?

In Zwijndrecht hebben halverwege 2018 11.233 woningen een geregistreerd (definitief) label. Dat is 55%. Landelijk heeft 45% van de woningen een definitief label. Het betreft onder meer 7.381 woningen van één van de corporaties.

In de prestatieafspraken lange termijn geven deze corporaties met bezit in Zwijndrecht aan tussen 2019 en 2024/2025 te zorgen voor een gemiddeld label B voor hun woningen. Tussen 2024/2025 en 2035 wordt de volledige voorraad warmtenetready gemaakt.

Grotendeels door maatregelen in de bestaande woningvoorraad en daarnaast ook door veranderingen van de voorraad, zoals sloop, nieuwbouw en aan- en verkoop.

Nu hebben ruim 880 corporatie woningen een A-label, 654 woningen een B-label en 1214 woningen een C-label (37%). Gemiddeld label

B, betekent dat er als er veel (nieuwe) woningen label A hebben, ook een deel woningen nog label C kunnen hebben. De getekende afspraken met de corporaties staan op de website van de gemeente.

Daarnaast heeft WBV Heerjansdam eind 2018 een contract afgesloten met WOCOZON. In 2019 wordt de huurders de mogelijkheid geboden om zonnepanelen aan te laten brengen. De ervaringen hiermee worden gedeeld met de andere corporaties.

Ergieneutrale nieuwbouw

De beschreven maatregelen in de visie

- Bij gronduitgifte stelt de gemeente waar mogelijk, aanvullende eisen aan de energieprestaties van nieuwbouw. Ergieneutraliteit is hierbij het uitgangspunt.

- In 2018 is convenant met Stedin ondertekend om nieuwbouw niet meer op gas aan te sluiten.

Wat zijn de resultaten?

De gemeente geeft bij een start van een project de ambities qua energieneutraliteit mee en raadt ontwikkelaars aan gebruik te maken van de GPR-gebouw. Nieuwbouw in Zwijndrecht wordt vervolgens getoetst op energie, milieu (samen duurzaamheid), gezondheid, gebruikskwaliteit en toekomstwaarde via de GPR (Gemeentelijk Praktijk Richtlijn). Gestreefd wordt sinds begin 2018 naar de volgende scores: Duurzaamheid = 8,5, Gezondheid = 8, Gebruikskwaliteit = 8,5 en Toekomstwaarde = 7,5.

Er zijn in 2018 7 woningbouwprojecten uit Zwijndrecht waar een GPR voor is ingevuld. Twee projecten van de corporatie Woonkracht 10 en twee projecten transformatie van een bestaand kantoor naar woningen.

Twee projecten komen boven de streefscore uit. Gemiddeld komt de score wat lager uit op 38 t.o.v. de streefwaarde van 41.

Nieuwbouw heeft een veel energiezuiniger label dan bestaande bouw en zorgt daarmee voor een stap richting het gemiddelde label B dat in Zwijndrecht nagestreefd wordt.

Het is positief, zeker gezien het feit dat er de komende jaren meer nieuwbouw op het programma kan komen, dat er steeds meer aandacht is voor extra kwaliteit en

duurzaamheid. Voor twee projecten was GPR onderdeel van de aanbestedingsprocedure. Het invullen van GPR krijgt steeds meer aandacht, maar is nog niet altijd vanzelfsprekend.

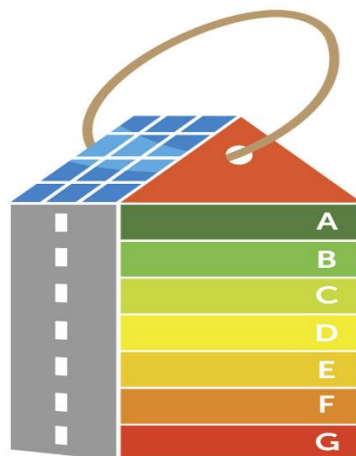
Energiebesparing particuliere koopwoningen

De beschreven maatregelen in de visie

- In samenwerking met diverse partners ondersteunt de gemeente woningeigenaren bij het nemen van energiebesparende maatregelen richting energieneutraal.
- De gemeente zet zich in om samen met partners en woningeigenaren inspirerende voorbeelden te creëren, die bijdragen aan de verduurzaming van de woningvoorraad en bewustwording. De gemeenten treedt hierbij op als aanjager van projecten en vormt een verbindende schakel tussen verschillende partijen.
- In samenwerking met de Drechtsteden gemeenten worden financieringsconstructies voor verduurzaming van woningen onderzocht.
- De gemeente stelt GPR beschikbaar voor woningeigenaren als instrument om de energieprestaties van hun woning te kwalificeren en duurzaam (ver)bouwen te stimuleren.

Wat zijn de resultaten?

Februari 2019 is naar inwoners gecommuniceerd over de wijkaanpak Regionaal Energieloket n twee buurten van Zwijndrecht de Were-buurt en de Europese buurt (900 woningen). Het gaat om een uitnodiging voor een informatiebijeenkomst en uitnodiging om mee te doen met collectieve inkoop (van) isolatie en zonnepanelen. Dit aan de hand van energiescans bij veelvoorkomende woningtypes.

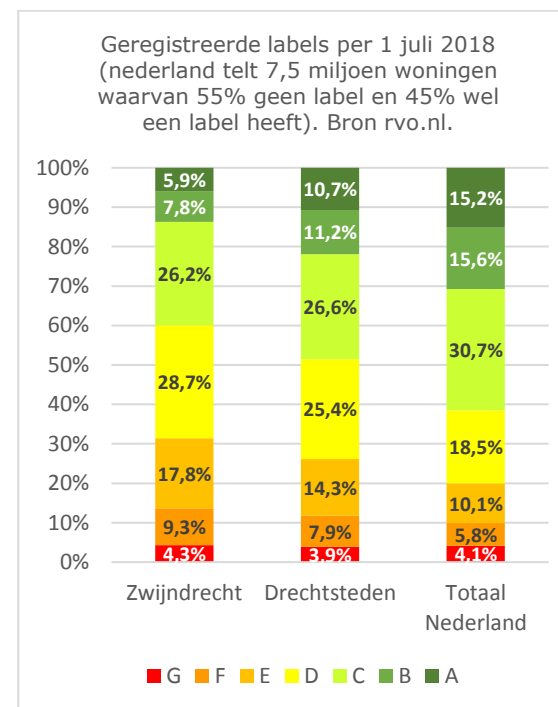
Energiebesparing totale voorraad

Wat zijn de resultaten?

Het gemiddeld energieverbruik¹ per inwoner is in Zwijndrecht lager dan gemiddeld, namelijk 7,267 kWh t.o.v. 8.125 kWh in Nederland.

Relatief veel woningen in Zwijndrecht hebben een definitief energielabel. Maar relatief veel woningen (60%) daarvan hebben een niet-groen label D t/m G, t.o.v. 39% in geheel

Nederland. Dit kan deels verklaard worden doordat woningen van corporaties allemaal een definitief label hebben en woningen in de particuliere sector nog niet. Een definitief label is wel verplicht bij verkoop.

¹ Het betreft het energiegebruik van woningen (elektriciteit, gas en warmte) en publieke dienstverlening(elektriciteit en gas) per inwoner per jaar

Kennis en bewustwording

De beschreven maatregelen in de visie

- De gemeente zet sterk in op het creëren van bewustwording, enthousiasmeren en het vergroten van kennis van inwoners. De gemeente doet dit met een communicatieprogramma.

- Samen met de corporaties en huurdersraden werkt de gemeenten aan het vergroten van bewustwording en reduceren van het energieverbruik van huurders.

Wat zijn de resultaten?

Regelmatig worden berichten over energie, projecten en mogelijkheden in het Stadsnieuws geplaatst. Daarnaast is 4x een special Energienieuws uitgekomen. Belangrijk evenement was de duurzame markt in Walburg in oktober 2018, met deelname van gemeente en diverse organisaties en initiatieven.

Dag van de Duurzaamheid

Zet 13 oktober in uw agenda!

Wilt u meer informatie of tips over onze leef-omgeving, ons klimaat, duurzame energie, biodiversiteit, hergebruik van materialen, groen of afval? Kom dan langs in Walburg tijdens de Dag van de Duurzaamheid. Allebei bedrijven en organisaties die werkzaam zijn op het gebied van duurzaamheid zijn aanwezig deze dag en informeren u graag.

Er zijn nog kramen/plaatsen beschikbaar. Aan deelname op de duurzaamheidsmarkt zijn geen kosten verbonden. Voor informatie en aanmelden kunt u mailen naar de secretaris van de Stichting Natuur & Landschap Zwijndrechtse Waard: cees.roosendaal@hetnet.nl.

De Dag van de Duurzaamheid is op zaterdag 13 oktober 2018 van 10.00 tot 16.00 uur in winkelcentrum Walburg in Zwijndrecht. Dit evenement wordt georganiseerd door de Stichting Natuur & Landschap Zwijndrechtse Waard samen met de gemeente Zwijndrecht.

Doelstelling Toekomstbestendige bedrijven

De gemeente Zwijndrecht zet zich in om lokaal op bedrijventerreinen projecten op te zetten om bedrijven te stimuleren energie te besparen. Daarnaast wil de gemeente bedrijven stimuleren om (collectief) projecten uit te voeren voor de opwek van duurzame energie. De gemeente ziet voor zichzelf een rol in het enthousiasmeren, stimuleren en bij elkaar brengen van partijen.

Tot slot blijft handhaving op landelijke wetgeving een instrument om ondernemers te bewegen investeringen te doen in energiebesparing met een korte terugverdientijd. Om energie besparing bij bedrijven te realiseren zal de gemeente de samenwerking met de omgevingsdienst intensiveren, zowel op het gebied van handhaving als advisering.

Energiebesparing en duurzame opwek bedrijven(terreinen) Pilot energieconvenanten

De beschreven maatregelen in de visie

- Samen met de omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid zet de gemeente zich in om bedrijven te stimuleren hun energieverbruik te verduurzamen, door kennisdeling en bedrijven te adviseren over energiebesparing en duurzame opwek.

- De gemeente stimuleert de opwek van duurzame energie door partijen bij elkaar te brengen rond (collectieve) energieprojecten.

- controle en handhaving bij bedrijven in het kader van de Wet Milieubeheer.

Wat zijn de resultaten?

Zonnepanelen op De Geer

Op bedrijventerrein De Geer is de gemeente samen met ondernemers en organisaties in 2018 gestart met energiescans voor 10 bedrijven.

Gekeken is naar maatregelen die bedrijven kunnen nemen, zoals isolatie en zonnepanelen op dak. Voorbeeld is een bedrijf. Dit dak leent zich voor zonnepanelen via postcoderoos waardoor inwoners en kleine bedrijven mee kunnen doen met zonnepanelen ook al hebben ze zelf geen geschikt dak. Het dak biedt ruimte voor ongeveer 1.400 zonnepanelen. Ongeveer 700 panelen gaan gebruikt worden om energie op te wekken voor het bedrijf zelf. De overige 700 panelen zijn beschikbaar voor omwonenden van de postcoderoos. Huishoudens en kleine bedrijven (kleinverbruikers) wonend in aangrenzende postcodegebieden nabij het bedrijf kunnen hier aan deelnemen (zie voor foto's ook het persbericht). En verslag van de bijeenkomst: <https://www.ozhz.nl/nieuws/bericht/detail/energiek-ontbijt-op-bedrijventerrein-de-geer-in-zwijndrecht/>

Een energiescan uitgevoerd voor een middelgroot bedrijf gevestigd in een pand van ongeveer 30 jaar oud liet zien dat met kleine maatregelen (zoals vervanging door led verlichting) die nog geen 18.000 euro kosten een directe besparing van 20% op energie en 10% op gas mogelijk is, een terugverdientijd van iets meer dan 4 jaar.

Half oktober is er voor ondernemers op de Geer een tweede bijeenkomst geweest, waar meerdere bedrijven gepitched hebben over de mogelijkheden

Er loopt een aanvraag voor extra inzet in 2019 van OZHZ zoals bij pilot De Geer. Het gaat daarbij niet zozeer om handhaving, maar juist om stimuleren. Voor bedrijventerrein Groote Lindt loopt eind 2018 een enquête om wensen en behoeften van bedrijven te peilen.

Drechtsteden
2,885 followers
1d

Verbruikt uw bedrijf meer dan 50.000 kWh elektriciteit of 25.000 m³ aardgas (equivalent) per jaar? Dan bent u verplicht om voor 1 juli 2019 uw energiebesparende maatregelen door te geven. Dit doet u via het eLoket.

De **Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (OZHZ)** geeft informatie, vertelt wat er meer mogelijk is en controleren of alle bedrijven en instellingen voldoen aan de verplichting. Zo gaan we samen voor duurzame groei!

De **#informatieplicht** is een manier om de **#energiebesparing** in Nederland te versnellen. Daar werken we in de Drechtsteden natuurlijk graag aan mee!
#Duurzaam #Energieakkoord

See translation

De Drechtsteden gaan voor **nieuwe energie!**

1 Like

Energiezuinige bedrijfspanden

De beschreven maatregelen in de visie

- De gemeente stimuleert ondernemers de energieprestatie van hun gebouwen te verbeteren. Onder andere door zelf het goede voorbeeld te geven, kennis te delen en inzicht te geven in eigen aanpak;

- De gemeente stelt GPR beschikbaar voor ondernemers en kantooreigenaren als instrument om de energieprestaties van hun gebouw te kwalificeren en duurzaam (ver)bouwen te stimuleren;

- Met bedrijven die zich gaan vestigen op grond dat in bezit is van de gemeenten worden zo concreet mogelijk afspraken gemaakt over energiezuinigheid van het bedrijfspand, waarbij richting energieneutraal het streven is.

Wat zijn de resultaten?

Zwijndrecht geeft bij een start van een verbouw- of nieuwbouwproject de ambities qua energieprestaties mee. De OZHZ verzorgt o.a. energietoezicht en brengt verslag uit aan de gemeente over wat bedrijven gedaan hebben, wat ze nog aan maatregelen kunnen nemen en geeft advies over wat bedrijven kunnen doen. Er wordt gewerkt met een meerjaren-toezichtsprogramma.

De warmtevraag op bedrijventerreinen is in de transitievisie Warmte 1.0 zijdelings onderzocht. Deze is complexer dan in woonwijken, omdat er ook warmte nodig is voor industriële processen. De

bedrijventerreinen zullen worden meegenomen bij uitwerking naar de Transitievisie Warmte 2.0.

Kennis en bewustwording

De beschreven maatregelen in de visie

De gemeente zet zich in voor kennisdeling en het bij elkaar brengen van ondernemers en het delen van goede voorbeelden uit het (lokale) bedrijfsleven.

Wat zijn de resultaten?

Voor Ondernemers is ongeveer 4 keer een digitale Ondernemersnieuwsbrief verschenen met Energienieuws. O.a. is gecommuniceerd over de Milieubarometer (Estafette waarbij een bedrijf speciale aandacht kreeg).

Op industrieterrein Groote Lindt zijn ondernemers steeds meer bezig met energiebesparing en -opwekking. Gestart is met een vragenlijst om de stand van zaken en kansen tot samenwerking te verkennen. Deze vragenlijst is afgestemd met het bestuur van de BIZ Groote Lindt en is half december verspreid door de parkmanager van Parktrust. Begin 2019 worden de uitkomsten van het onderzoek besproken.

Zon op overige daken

Het oppervlak van alle overige daken binnen de gemeente bedraagt ongeveer 220 hectare. Het betreft voornamelijk bedrijfspanden. Gezamenlijk is hier ruimte voor ongeveer 260.000 panelen (ca 80 MWp). Zouden deze panelen daadwerkelijk worden geplaatst, dan kan jaarlijks ongeveer 275 TJ duurzame

energie worden opgewekt. Dit komt overeen met ongeveer 7% van het totale energiegebruik binnen de gemeente.

Het gaat hierbij om kleine en grote daken. Ongeveer 70% van deze potentie betreft (bedrijfs)daken die groter zijn dan 1.500 m². Deze gebouwen hebben een dak dat groot genoeg is voor een project van meer dan ongeveer 100 kWp, dat middels SDE+subsidie kan worden gerealiseerd (bron: HVC Verkenning potentie zonne-energie, Gemeente Zwijndrecht)

Nieuwsbrief Ondernemers Zwijndrecht - April 2018

Voorbeeld van de Ondernemersniewsbrief. Met onder andere nieuws over de gemeenteraadsverkiezingen, nieuwbouw op bedrijventerrein Bakestein en duurzaam ondernemen.

Praat met leveranciers om duurzamer te ondernemen

Twee bedrijven uit Zwijndrecht hebben recent meegedaan aan een

duurzaamheids-estafette om meer inzicht te krijgen en acties te ondernemen om het milieu te sparen.

Doelstelling Innovatie en nieuwe energie

Als gemeente zetten we ons in de komende jaren in om de energieconsumptie in de gemeente te reduceren. Ook willen we de opwek van duurzame energie vergroten, door onderzoek naar kansrijke toepassing van duurzame energietechnieken en geschikte locaties.

We stimuleren particulieren en bedrijven om zelf duurzame energie op te wekken en willen medewerking verlenen aan innovatieve pilots. Daarnaast ziet de gemeente voor zichzelf een rol als aanjager van (collectieve) energieprojecten. Tot slot zetten we ons in de om de kennis over en het draagvlak voor duurzame energie te vergroten.

Opwekking duurzame energie

De beschreven maatregelen in de visie

- De gemeente brengt alle mogelijke locaties voor (grootschalige) opwek van zonne-energie in kaart en communiceert daar actief over. Het gaat hierbij zowel om daken en grondgebonden locaties;
- De gemeente wil als aanjager en verbinder optreden om projecten voor opwekking van zonne-energie te realiseren;
- De gemeente stimuleert en faciliteert collectieve inkoopacties van zonnepanelen.
- De gemeente zet zich in om inspirerende voorbeelden te creëren, die bijdragen aan een duurzame energieproductie en aan bewustwording. Daarnaast wil de gemeente medewerking verlenen aan iconische projecten die bijdragen aan dit doel.

Wat zijn de resultaten?

In 2017 hebben 686 huishoudens in de Drechtsteden aan de groepsaankoop zonnepanelen meegedaan via het Energieloket. Vanuit Zwijndrecht deden 124 huishoudens mee. In 2017 en 2018 samen hebben ruim 200 huishoudens een offerte voor isolatiemaatregelen e.d. opgevraagd.

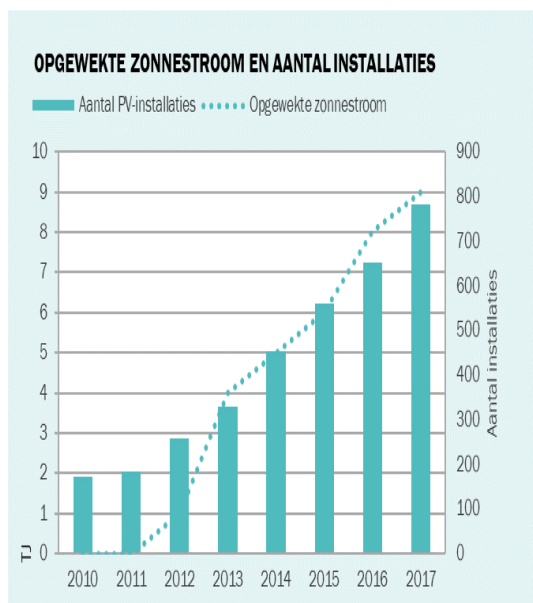
Via bewonersinitiatief Zon op Zwijndrecht 3331 zijn inmiddels op daken van het gemeentehuis, Hart van Meerdervoort en RaJuBiBos (Heerjansdam) zonnepanelen gelegd door deelname via de postcoderoos. In totaal zorgt dit voor 155 kwp vermogen (november 2018) (bron: lokale energiemonitor Hier Opgewekt)

Productie Zon op Zwijndrecht in kWh		
	Eind 2017	Eind 2018
Productie Zon op Zwijndrecht in kWh	104.708	134.153
CO ₂ besparing	57.589	73.710

Eind 2018 zijn in Zwijndrecht 1005 woningen met zonnepanelen (waarvan ook enkele nog in aanbouw). Dat betreft ongeveer 5% van de woningvoorraad. Er liggen hier 18.886 zonnepanelen met een oppervlakte van 25.969 m² (bron GBD).

De verkenning Zon op daken van HVC laat zien dat binnen de gemeente ongeveer 12.500 van de 20.225 woningen geschikt zijn voor het plaatsen van zonnepanelen. Deze woningen

hebben een eigen dak met voldoende omvang voor het plaatsen van minstens 5 panelen. Hierbij zijn appartementen buiten beschouwing gelaten. Op de daken van deze woningen kunnen tezamen ongeveer 130.000 panelen (ca 40 MWp) worden geplaatst. Bij deze schatting is ervan uitgegaan dat op woningen niet meer zonnepanelen worden geplaatst dan nodig voor het opwekken van het eigen elektriciteitsverbruik. Dit is, zolang de salderingsregeling blijft bestaan, voor huishoudens economisch gezien de meest voor de hand liggende keuze. Er kan dus worden gesteld dat minder dan 10% van het potentieel voor zon op daken momenteel wordt benut.

Bron: Verkenning potentie Zonne-energie Gemeente Zwijndrecht, HVC

In 2016 bedroeg de duurzame energieproductie in Zwijndrecht ongeveer 112 TJ. Dit komt overeen met ongeveer 2,7% van het energiegebruik. Het grootste gedeelte van deze 115 TJ bestaat uit energie die buiten Zwijndrecht is opgewekt door HVC. Het gaat daarbij voornamelijk om energie die is opgewekt bij verwerking van het huishoudelijk afval uit de gemeente en om energie die is geproduceerd met het Gemini-windpark op de Noordzee. De gemeente is via HVC aandeelhouder van dit park.

Vergroten draagvlak duurzame energie

De beschreven maatregelen in de visie

- De gemeente staat open voor alternatieve windenergie technieken.
- De gemeente is verantwoordelijk voor het bieden van ruimte aan de energietransitie en het stellen van ruimtelijke kaders. Efficiënt ruimtegebruik en een combinatie van functies, zoals natuur- en recreatie, is hierbij belangrijk.

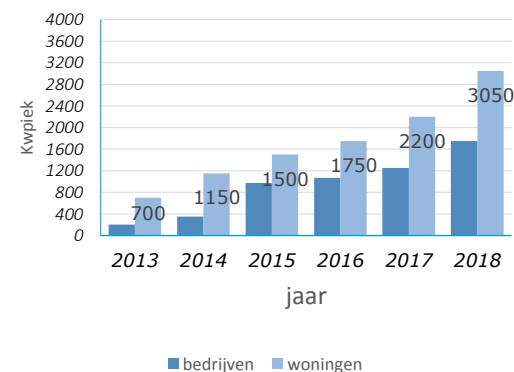
Wat zijn de resultaten?

Het nieuw pand voor het Natuur Educatie Centrum de Hooge Nesse is een voorbeeld van circulair en energieneutraal bouwen. Hier is in 2018 een start mee gemaakt en zijn voorwaarden opgesteld qua windenergie en energiegebruik om dit mogelijk te maken.

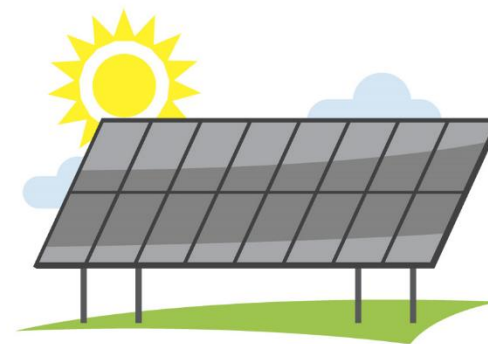
Via NME en duurzaamheidscommunicatie streeft de gemeente ernaar meer

bewustwording en handelingsperspectief te realiseren.

Vermogen zonnepanelen

Bron: klimaatmonitor

Doelstelling Transport en mobiliteit

De transitie van de transportsector is lastig lokaal te beïnvloeden, omdat vervoersbewegingen vaak bovenlokale en bovenregionale schaal plaatsvinden. Dat

neemt niet weg dat de gemeente Zwijndrecht, in samenwerking met de Drechtsteden, invloed kan uitoefenen op dit proces.

Deze energieagenda focust niet alleen op de transport door bedrijven, maar ook op het mobiliteitsgedrag van inwoners. We willen de hoeveelheid transportbrandstoffen terugdringen. Daarvoor zetten we in op:

- het vergroten van bewustwording van inwoners;
  - het faciliteren van elektrisch rijden en
  - samenwerking met het lokale bedrijfsleven.
- We zoeken in onze energieagenda ook aansluiting bij het Gemeentelijk Verkeer en Vervoer Plan en bij de Economische Agenda.

Energiebesparing verkeer en transportsector

De beschreven maatregelen in de visie

We starten een pilot voor een openbaar vervoersverbinding of pendelbus naar de bedrijventerreinen.

Wat zijn de resultaten?

Samen met de gemeente Hendrik-Ido-Ambacht, werkt Zwijndrecht aan de bereikbaarheid van de bedrijventerreinen. Het verkeer van en naar Zwijndrecht en Hendrik-Ido-Ambacht wordt afgewikkeld via de Sandelingenknoop. Dat is een belangrijk knooppunt van/naar de A16 en is van economisch belang voor de bedrijventerreinen Grote Lindt, Bakestein, Ter Steeghe,

Sandelingen, de Geer en het te ontwikkelen terrein Ambachtsezoom. Voor dit knooppunt wordt mobiliteits-management ontwikkeld.

Bedrijven op de Grote Lindt hebben een convenant getekend om spitsmijdingen te realiseren en elektrisch vervoer te stimuleren.

Per mei 2018 zijn er 210 structurele spitsmijdingen gerealiseerd, waarvan de helft door 70 deelnemers uit Zwijndrecht.

Daarnaast zijn bedrijven bezig met de uitvoer of opzet van mobiliteitsmanagement en het behalen van het doel. Er is commitment afgegeven middels een intentieverklaring voor nog eens 144 structurele spitsmijdingen waarvan driekwart in Zwijndrecht.

Pendeldienst tussen station en bedrijventerreinen gestart

→Tmug Begin oktober is de proef met pendeldienst op de bedrijventerreinen Grote Lindt en De Geer in Zwijndrecht gestart. Tot en met het einde van het jaar rijdt er van maandag tot en met vrijdag in de spits een pendelbus rechtstreeks van het station naar de bedrijventerreinen en terug. Het pendelvervoer is collectief georganiseerd. "Pendelvervoer in Nederland is niet uniek, maar het vervoer collectief organiseren met het bedrijfsleven wel", zegt Ad van den Berg van Park Trust, dat de bedrijventerreinen beheert.

Over ons

De Verkeersonderaarneming is in 2008 opgericht door het ministerie van Infrastructuur & Waterstaat, gemeente Rotterdam, Metropoolregio Rotterdam Den Haag en het Havenbedrijf Rotterdam, met als doel het bereikbaar houden van (haven, stad & regio) Rotterdam.

De pilot pendelbus is gestart en heeft eind 2018 gemiddeld 8 personen per dag, dit kan groeien tot 20 personen per dag. De pilot is

inmiddels gestopt wegens te weinig deelname om het rendabel te maken.

Elektrisch rijden

De beschreven maatregelen in de visie

- De gemeente wil elektrisch rijden en bijbehorende laadpalen faciliteren en maakt daarom beleid op laadinfrastructuur;
- In samenwerking met de Drechtsteden werkt de gemeente aan een visie op laadinfrastructuur, om geschikte locaties te identificeren.

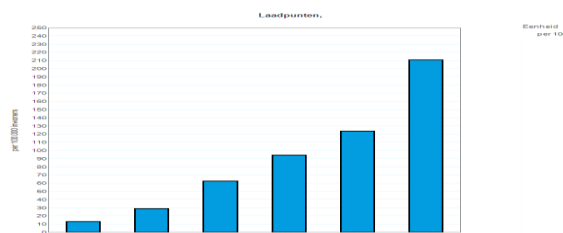
Wat zijn de resultaten?

Het beleidskader laadinfrastructuur is vastgesteld

De gemeente Zwijndrecht stimuleert het gebruik van elektrische auto's. Openbare laadpalen worden geplaatst en geëxploiteerd door commerciële aanbieders. Particulieren kunnen via de website van deze marktpartijen een aanvraag indienen voor een openbare laadpaal in hun buurt. Zwijndrecht heeft momenteel een contract met Allego.

Om het beoordelen van een aanvraag tot plaatsing en de locatiekeuze te vereenvoudigen en te bespoedigen heeft Zwijndrecht begin 2018 een Beleidskader laadpalen gemeente Zwijndrecht vastgesteld. <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/gmb-2018-46211.html>

Er zijn in 2018 94 laadpunten (dat is net iets boven het Nederlands gemiddelde (CROW Duurzaamheidsscore). In de figuur is het aandeel laadpunten weergegeven per 100.000 inwoners.

Relatief aantal laadpunten per 100.000 inwoners, Bron: CROW

Bij de nieuwe (provinciale) aanbesteding van het OV was elektrisch rijden een aandachtspunt. QBuzz/R-net heeft/gaat hierin investeren en heeft ook nieuwe haltes gerealiseerd.

Verder bekijkt de gemeente samen met de regio niet alleen elektrisch rijden, er zijn ook andere mogelijkheden, zoals waterstof. Zwijndrecht onderzoekt mogelijkheden om **vulpunten** in de openbare ruimte te realiseren, samen met de Werkgevers Drechtsteden.

Kennis en bewustwording

De beschreven maatregelen in de visie

- We creëren, samen met onze partners, bewustwording en bevorderen het gebruik van

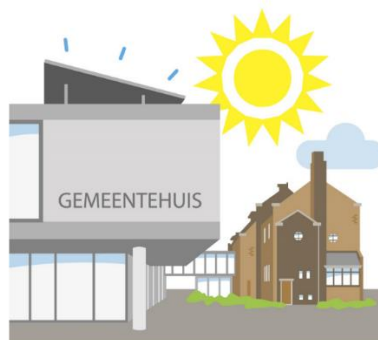
alternatieve vervoersmiddelen, zoals fietsen en het openbaar vervoer.

Wat zijn de resultaten?

Via diverse kanalen wordt gecommuniceerd. Zoals via sociale media van de gemeente, Stadsnieuws, Ondernemers nieuwsbrief. Via de Verkeersonderneming Rotterdam is gecommuniceerd over de pendelbus en door Samenbereikbaar/TURNN over de pilot spitsmijdingen.

Doelstelling Gemeente Zwijndrecht bespaart

De gemeente vindt het belangrijk een actieve rol te nemen in de energietransitie en een voorbeeldfunctie te vervullen voor inwoners en het bedrijfsleven. Naast een besparing op vastgoed werkt de gemeente verder aan het realiseren van energiebesparing in de openbare verlichting.

Als inkoper is de gemeente een voorbeeld voor de markt, daarom stellen wij eisen aan de

duurzaamheid van ingekochte producten en diensten.

Verduurzaming gemeentelijk en maatschappelijk vastgoed

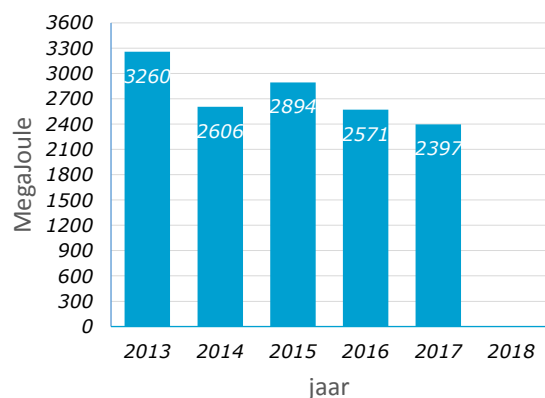
De beschreven maatregelen in de visie

- Het ingezette beleid voor verduurzaming van gemeentelijk vastgoed en besparing wordt de komende jaren voortgezet.
- Het gemeentehuis wordt verder verduurzaamd. De gemeente communiceert actief over de aanpak ten behoeve van kennisdeling en inspiratie.
- Bij de herontwikkeling van maatschappelijk vastgoed stelt de gemeente waar mogelijk aanvullende eisen aan de energieprestaties voor renovatie of nieuwbouw. Daarnaast wordt de wens uitgesproken gebouwen niet meer aan te sluiten op gas.

Wat zijn de resultaten?

Het gasverbruik voor gemeentelijk vastgoed nam sinds 2013 met 26% af. Ook het elektriciteitsverbruik nam af met 11%. Duurzaamheidsmaatregelen worden zoveel mogelijk in combinatie met planmatig onderhoud uitgevoerd. Binnen het gemeentehuis zijn in 2018 bijvoorbeeld lampen vervangen door led verlichting en zijn bewegingssensoren geplaatst waardoor het energiegebruik afgenomen is.

Gasverbruik gemeentelijk vastgoed in MJ

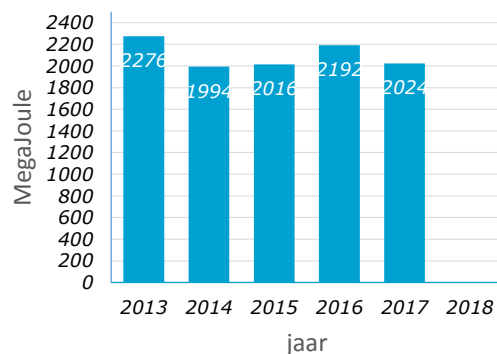

Bron: Gemeente Zwijndrecht
Besparing 863 MJ=26%

Ook in de komende periode wordt hier verder aan gewerkt: Het verder verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed, waaronder het verduurzamen van installaties, het aanbrengen van LED-verlichting en het plaatsen van isolatie-glas op diverse locaties is opgenomen in de Begroting 2019-2022.

Elektriciteitsverbruik gemeentelijke vastgoed

Bron: Gemeente Zwijndrecht
Besparing 252 MJ=11%

Openbare verlichting

De beschreven maatregelen in de visie

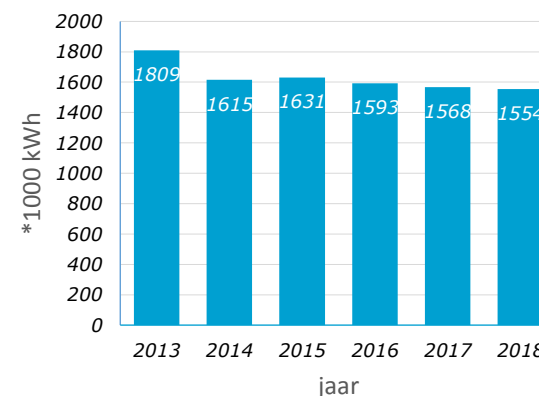
- De gemeente realiseert energiebesparing in de openbare verlichting. Aan de hand van vervangingsplanningen en tijdens investeringsprojecten wordt verlichting vervangen door efficiëntere (LED) verlichting.
- De gemeente onderzoekt de benodigde investeringen om 50% minder energie te gebruiken voor de openbare verlichting in 2030 t.o.v. 2013.

Wat zijn de resultaten?

Bij vervanging van openbare verlichting schakelt de gemeente over op led verlichting.

Het energieverbruik door openbare verlichting en andere installaties is sinds 2013 met 14% afgenomen.

Ontwikkeling energieverbruik installaties m.n. openbare verlichting

Bron: Gemeente Zwijndrecht
(in totaal 9.956 aansluitingen)

Duurzaam inkopen

De beschreven maatregelen in de visie

Bij inkopen en aanbestedingen die gedaan worden door de gemeente is duurzaamheid een speerpunt. Hierbij ligt de focus op klimaat, circulair en energie.

- Het inkoop- en aanbestedingsbeleid van de gemeente moet verder aangescherpt worden. De gemeente werkt er aan het verder integreren van duurzaamheid bij aanbestedingen en inkooptrajecten.

Wat zijn de resultaten?

De gemeente houdt zich op vele vlakken bezig met inkoop.

Een paar voorbeelden:

- Op gebied van de openbare ruimte is rekening gehouden met duurzaamheid, zo is bij de loop/fietsbrug gerecycled materiaal gebruikt.
- Bij wegvernieuwing wordt een nieuwe methode gehanteerd om met lava wegen te versterken.

Mobiliteit

De beschreven maatregelen in de visie

- De gemeente verduurzaamt het wagenpark door geleidelijke vervanging van oude voertuigen door energiezuinige of elektrische voertuigen.

Wat zijn de resultaten?

Stimuleren vervoer over water:

Er is ambtelijk en bestuurlijk aandacht voor om zoveel mogelijk het vervoer over water van zowel goederen als personen te promoten en te ondersteunen. De gemeente geeft het belang van vervoer over water aan bij nieuwe ontwikkelingen en vestiging van bedrijven.

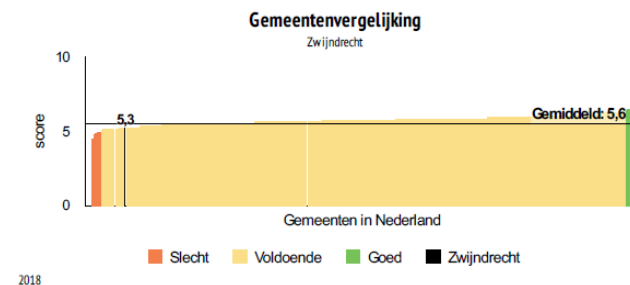
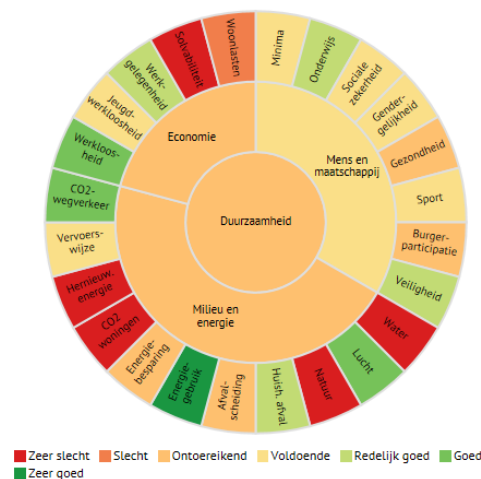
Bij vervanging van het eigen wagenpark wordt gekozen voor zo milieuvriendelijk vervoer, dat past binnen de raamcontracten. In 2018 heeft de gemeente 7 elektrische voertuigen.

Verder is er een fietsactie geweest voor ambtenaren (stap op de fiets) en kregen ambtenaren een stempelkaart en gratis fiets APK.

Algemene stand van zaken

Via de Gemeentelijke Duurzaamheidsindex kan de algemene duurzaamheidsscore van de gemeente Zwijndrecht worden vergeleken met die van het Nederlands gemiddelde en een duurzaam streefbeeld. Als we kijken naar de totaalscore "Duurzaamheid", dan scoort Zwijndrecht relatief laag (0,3 punten onder het gemiddelde). De score van Zwijndrecht is benedengemiddeld voor alle drie de dimensies: voor milieu en energie (-0,1), voor mens en maatschappij (-0,2) en voor economie (-0,9). De solvabiliteit en woonlasten wijken het meest af van het gemiddelde.

Zwijndrecht

Uit deze nulmeting blijkt dat ook de dimensie "Milieu en energie" om extra aandacht vraagt. Met name als het gaat om hernieuwbare energie en de CO₂ uitstoot van woningen.

Gelukkig is er in de afgelopen jaren wel al veel gebeurd op dit vlak. Zo verminderde in Zwijndrecht in de afgelopen vijf jaar al duidelijk het energiegebruik en zijn er projecten Zon op andermans Dak gerealiseerd. De gemeente heeft in 2017 de Energie Agenda vastgesteld en stimuleert maatregelen op het gebied van hernieuwbare energie en geeft prioriteit aan energiebesparing. Het effect daarvan zal naar verwachting in de komende jaren ook zichtbaar worden in deze duurzaamheidsindex, die jaarlijks geactualiseerd wordt.

Auteur: Onderzoekcentrum Drechtsteden
drs. J.M.A. Schalk, mei 2019

Met dank aan: Gemeente Zwijndrecht, waaronder Ruimtelijke Ontwikkeling, Team Beheer Openbare Ruimte, Team Vastgoed, Accommodaties en Begraafplaatsen, Communicatie, OZHZ, Samen Bereikbaar.